

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

**Hüseyin Yorulmaz, *Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt*,
İstanbul: Hat Yayınevi, 2012, 9786056231339, 357 s.**

Bahar Avcı*

1976–1990 yılları arasında toplam 163 sayı yayımlanan aylık edebiyat ve düşünce dergisi *Mavera*, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören, Alaaddin Özdenören, Akif İnan, Hasan Seyithanoğlu ve Nazif Gürdoğan öncülüğünde, *İslamî* hassasiyeti edebî bir zeminde ihya etme amacıyla *çıkartılmış bir dergidir*. Tanzimat’la başlayan Cumhuriyet Dönemi’nde ise etkisini hızla arttıran Batılılaşma çabalarına karşı “yerli düşünce”yi ikame etme misyonunu yüklenen dergi, etrafında toplanan öncü şahsiyetlerin fikir ve sanat kudretlerini birleştirdikleri “edebî bir mahfil” olmuştur.

Mavera ekibi, daha önce aynı niyetle kültür arenasına çıkmış bulunan ve kendilerinin de fikrî ve estetik altyapılarını teşkil eden *Büyük Doğu, Diriliş ve Edebiyat* dergilerinin oluşturdukları çizgiye bağlı kalmış, onlardan aldıkları bayrağı daha ileriye taşıma gayretinde olmuşlardır. Uzayan zincirin önemli bir halkası olan *Mavera*’yı kendinden önce çıkan dergilerden ayıran hususiyet ise istişareye dayalı kolektif bir çalışmayla hazırlanması ve bir kişinin ismine hasredilmiş olmasıdır. Bunun yanı sıra derginin hem Türkiye’de hem yurtdışında yankı uyandırması, yerelden evrensele doğru genişleyen vizyonunu göstermesi bakımından da dikkate değerdir. Cahit Zarifoğlu’nun şiir kitabından mülhem “yedi güzel adam” vasfıyla zihinlerde yer eden *Mavera* ekibi, böylelikle hem kendi nesilleri hem de gelecek nesiller üzerinde derin bir dikkat ve etki uyandırmıştır. Bu sebeple bu ekibe mensup herhangi bir yazar veya şair üzerinde yapılacak tetkik ve tesbitler bir nesle yakından şahit olmada, bir çağı tüm yönleriyle idrâk etmede önemli bir ihtiyacı karşılayacaktır.

Hüseyin Yorulmaz tarafından bu ihtiyacın bir gereği olarak hazırlanan *Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt* kitabı bu açıdan önem arz etmektedir.

Kitap Hüseyin Yorulmaz’ın kendisiyle yapılan bir röportajda ifade ettiği üzere “*Mavera* dergisi ve bu dergi etrafında şekillenen edebiyat ekolünün biyografisi”

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul/Türkiye, bavci@fsm.edu.tr

niteliğindedir. (*Dil ve Edebiyat Dergisi*, nr. 49, Ocak 2013, s. 49) Okuyucuya Erdem Bayazıt'ın şahsında geride iz bırakmış bir edebî oluşumun izini sürme, bir nesle kültürel doku, tarihî atmosfer, fikrî ve sanatsal hareketler muvacehesinden ta-nıklık etme imkânı sağlayan eser, bir dönemin geniş bir panoramasını sunmaktadır.

Kitapta evvela Erdem Bayazıt'ın çocukluk yılları, Cahit Zarifoğlu'yla bu dönemlerde başlayan dostlukları, kimliğinin oluşmasında önemli bir zemin olan Maraş şehri, edebî şahsiyetinin olgunlaşmaya başladığı gençlik yılları tafsilatlı bir şekilde anlatılmıştır. Erdem Bayazıt'ın çocukluğu İkinci Dünya Savaşı'nın yeni bittiği, fakat etkisinin en ağır bir biçimde hissedildiği dönemlere rastlar. Savaş sonrası yokluğun ve yoksulluğun en bariz bir şekilde belirlediği Anadolu şehirlerinden biri olan Maraş, şairin şahsiyetinin yoğrulduğu, zihniyetinin şekillendiği önemli bir zemindir. Hüseyin Yorulmaz eserin Erdem Bayazıt'ın çocukluğuna ayrılan kısmında bütün bu tarihsel oluşumları, siyasî havayı ve sosyal hususiyetleri göz önünde bulundurmıştır. Daha sonra yazar, şairin edebiyata tam anlamıyla uyandığı lise yıllarını yine geniş bir bakış açısıyla anlatmıştır. Gelecekte adından söz ettirecek önemli bir grubun Maraş Lisesi'nde kesişen yolları, birbirleriyle kurduğu dostluklar, başta *Hamle* dergisi olmak üzere o dönemde etrafında toplandıkları diğer edebî mahfiller, Erdem Bayazıt'tan Rasim Özdenören'e, Cahit Zarifoğlu'ndan diğer "güzel adamlar"a doğru uzanan hatıralar, yazılar ve anekdotlar üzerinden ortaya konmuştur. Erdem Bayazıt'ın şiir görüşü, yetiştirdiği iklim, bir dönem ifa ettiği milletvekilliği görevi, ayrı başlıklar altında incelenirken şairin zihnî ve manevî uyanışında etkili olan şahıslar da esere dahil edilmiştir. Bu da okuyucuya bir dönemi şahıslar ve olaylar üzerinden görme, geniş bir bakış açısıyla değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Mavera ekibine mensup yazar ve şairler edebî ve estetik vizyonlarını *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* çizgisinin oluşturduğu ekolden beslenerek olgunlaştırmışlardır. Kitabın bir bölümü bu ekole ve mümessillerine ayrılmıştır. Bunlar "Nuri Pakdil ve *Edebiyat Dergisi*", "Sezai Karakoç ve *Diriliş Dergisi*", "Necip Fazıl ve *Büyük Doğu*" şeklinde müstakil başlıklar altında incelenmiştir. Bu şahsiyetler kimdir, ekolleri hangi dinamiklere dayanmaktadır, dünya görüşleri nedir, hangi misyonu yüklenmişlerdir, *Mavera*'nın oluşumuna nasıl bir zemin hazırlamışlardır şeklindeki sorulara cevap bulabileceğimiz eserin bu bölümü bu hususta yapılacak birçok araştırma için önemli bir referans kaynağıdır. Erdem Bayazıt'ı tanımak için "yedi güzel adam"ı bilmek gerektiği düşüncesiyle yazar *Mavera* ekibinin diğer şahsiyetlerini de hayatı, şiirleri, ve yazılarıyla esere dahil etmiştir. Bu haliyle eser nesil ve ekol biyografisi değerindedir.

Mavera dergisinin ve bu dergi bünyesinde kurulan Akabe Yayınevi'nin ortaya çıkış serüveni eserde detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Daha önce *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerinde yazılar kaleme alan *Mavera* ekibinin dergideki edebiyat, sanat ve düşünce faaliyetleri sadece Türkiye'de değil yurtdışında da

yankı uyandırmıştır. Bunun sebebi de derginin evrensel duyarlılığa sahip olmasıdır. 1979 yılında Sovyet Rusya'nın Afganistan'ı işgali üzerine hazırlanan "Afganistan Özel Sayısı" bunun önemli bir örneğidir. Hüseyin Yorulmaz derginin fikrî altyapısını, hangi maksatla çıkarıldığını, ekibin dergiyi çıkarırken karşılaştığı zorlukları, kendi döneminde ve daha sonraki zamanlarda uyandırdığı aksi de söz konusu ederek geniş bir şekilde işlemiştir.

Mavera ekibi için "edebî bir muhit" olan Maraş'a eser boyunca özel bir vurgu söz konusudur. Yazar bu biyografik denemesinde bir edebî topluluğu tüm yönleriyle gözler önüne sererken Maraş'ın edebî bir zemin olarak neler yüklediğini, hangi fikrî hareketlere mahal teşkil ettiğini, üzerinde yetişen insanlara nasıl şekil verdiğini, bu topraklarda karılan hayatın edebî ufku nasıl genişlettiğini de ortaya koymaya çalışmıştır. Eserin son kısımları ise Erdem Bayazıt'ın yazdıklarına ve ona atfen yazılanlara ayrılmıştır. Şairin kısa hayat kronolojisi de son bölümde yer almıştır.

Kendisi de Maraş'ın kültürel zemininde yetişmiş biri olarak Hüseyin Yorulmaz, bu coğrafyanın sıcaklığını ve samimiliğini üslûbuna sindirmiştir. Yazarın ara ara bu coğrafyaya has âdet ve geleneklere de değinmiş olması esere dinamik bir hava katmıştır. Ayrıca okuyucu biyografik eserlerde muhatap olunan kuru bir dilin aksine deneme ve sohbet üslûbu ve havasında ilerleyen bir eserle karşılaşmaktadır.

Eser bölümler içine yerleştirilen "çerçeve yazılar"la genişletilmiştir. Söz konusu edilen şahıslara ve o şahısların temsil ettiği dönemlere ışık tutacak nitelikte olan; mektup, hatıra, anekdot, gazete yazısı ve şiir gibi muhtelif türlerde karşımıza çıkan bu yazılar eklenen fotoğraflarla beraber esere önemli bir boyut kazandırmıştır. Kitap birçok yazılı kaynağın bir araya getirilmesiyle hazırlanmıştır. Bununla beraber yedi güzel adamla ilgili konuşmalar, kitap çalışmaları, tezler, dergilerin özel ve ağırlıklı sayıları, bu yazarların konuyla ilgili yazıları, şiirler, röportajlar, anekdotlar, mektup ve fotoğraflar da kullanılan kaynaklar arasındadır. Böylelikle dağınık vaziyette derlenmeyi bekleyen birçok kaynak, yazar tarafından bir araya getirilmiştir.

Hüseyin Yorulmaz *Bir Neslin Ağabeyi Erdem Bayazıt* isimli çalışmasıyla edebiyat ve kültür araştırmalarına yeni bir soluk getirmiştir. Düşünce tarihimiz açısından özel bir konuma sahip olan edebî bir oluşumun izinde okuyucusunu bir nesle tanıklık etmeye çağıran eser, bundan sonra biyografi tarzında yapılacak çalışmalara da örnek teşkil etmektedir.